

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1944.

Första kammaren.

Nr 13.

Torsdagen den 13 april.

Kammaren sammanträdde kl. 2 eftermiddagen.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare.

Med stöd av bifogade läkarintyg får jag härmed vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsgörömlen t. o. m. slutet av nästkommande vecka.

Stockholm den 12 april 1944.

Nils Gabrielsson.

Att ledamoten av riksdagens första kammare *Nils Gabrielsson* på grund av maginfektion är förhindrad deltaga i riksdagsarbetet t. o. m. den 22 april intygas.

Stockholm den 12 april 1944.

Hjalmar Fries,

leg. läkare.

Den begärda ledigheten beviljades.

Företogs jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 34 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 114, II: 188 ävensom I: 163 och II: 367, till Upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat att, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 114, II: 188 ävensom I: 163 och II: 367, till Upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor för budgetåret 1944/45 anvisa ett anslag av 12 000 kronor.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen upplästes, verkställdes omröstningen medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 77;

Nej — 64.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Efter det protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 306, som upplästes

Första kammarens protokoll 1944. Nr 13.

och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 109 ja och 98 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 186 ja och 162 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionen.

Sedan kamrarna stannat i olika beslut angående statsutskottets i utlåtande nr 6 punkten 17 gjorda hemställan beträffande Kungl. Maj:ts i punkten 20 under sjätte huvudtiteln i innevarande års statsverksproposition framlagda förslag om anvisande av anslag till bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m. samt motionerna I: 85 och II: 103 — vilken hemställan bland annat innebar, att den allmänna bidragsprocenten för underhåll av enskilda vägar skulle bibehållas vid 50 % men den särskilda bidragsprocenten vid betungande väghållning höjas från nuvarande 60 % till 70 % — anställdes nu jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av nämnda utskott i dess memorial nr 43 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 85 och II: 103 i vad de avse anslagsberäkningen till Bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m. för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 1 900 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen;

b) i anledning av motionerna I: 85 och II: 103 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört beträffande bidragsprocenten; röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat att

a) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 85 och II: 103 i vad de avse anslagsberäkningen till Bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m. för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 2 180 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen;

b) i anledning av motionerna I: 85 och II: 103 höja allmänna bidragsprocenten för underhåll av enskilda vägar till 60 % och särskilda bidragsprocenten vid betungande väghållning till 70 %.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen upplästs, verkställdes omröstningen medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 71;

Nej — 70.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Efter det protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 307, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 67 ja och 140 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 138 ja och 210 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Justerades protokollen för den 28 och den 29 nästlidne mars.

Anmälades och godkändes konstitutionsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 179, i anledning av väckt motion om ändrade grunder för allmänna kyrkomötets sammansättning;

nr 180, i anledning av väckta motioner angående utökning av den i vissa kommunallagar föreskrivna tid, inom vilken revision skall vara verkställd; samt

nr 181, i anledning av väckta motioner om utredning angående ändring av kommunallagarnas bestämmelser om kvalificerad majoritet m. m.

Upplästes följande till kammaren inkomna skrivelse:

Till riksdagen.

Sedan jag utnämnts att från och med den 20 april 1944 vara justitieråd får jag vördsamt från och med nämnda dag avsäga mig förtroendet att vara ställföreträdare för riksdagens militieombudsman. Stockholm den 11 april 1944.

Halvar Lech.

På gjord proposition lade kammaren berörda skrivelse till handlingarna.

Herr talmannen yttrade, att han efter samråd med andra kammarens talman finge föreslå, det första kammaren ville besluta att vid sammanträde onsdagen den 19 innevarande månad företaga val av valmän jämte suppleanter för utseende av ny ställföreträdare för riksdagens militieombudsman.

Detta förslag antogs.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet nedannämnda motioner:

nr 316, av herr *Albertsson* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till hushållningssällskapens organisation och verksamhet;

nr 317, av herr *Bondeson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till hushållningssällskapens organisation och verksamhet;

nr 318, av herr *Bondeson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till hushållningssällskapens organisation och verksamhet; samt

nr 319, av herr *Nilsson, Bror*, m. fl. i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en statens högre skogsskola.

Avgåvos och bordlades nedannämnda motioner:

nr 320 av herr *Andersson, Gustav Emil*, och friherre *De Geer*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.;

nr 321, av herr *Velander* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 18 juni 1937 (nr 436) angående försäljning av rusedrycker, m. m.;

nr 322, av herr *Boman* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 18 juni 1937 (nr 436) angående försäljning av rusedrycker, m. m.;

nr 323, av herr *Åkerberg* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 18 juni 1937 (nr 436) angående försäljning av rusedrycker, m. m.;

nr 324, av herr *Holmström*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om krigskonjunkturskatt för år 1944, m. m.; samt

nr 325, av herr *Gustavson* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om krigskonjunkturskatt för år 1944, m. m.

*Interpellation
ang. åtgärder
till förhind-
rande av
arbetslöshet.*

Herr **Ström** erhöll på begäran ordet och anförde: Herr talman! Det har överallt väckt stor förvåning att vårt land icke mäktat bemästra den arbetslöshet, som under den gångna vintern förekommit i vissa delar av vårt land. Man frågar sig varpå detta beror och hur det skall bli, när arbetslösheten kanske snart nog blir vida större och omspannande kanske hela landet. På en punkt har hela världen varit ense: de förfärliga olyckor som drabbat folken ha en av sina rötter i den sociala oro och nöd, som en massarbetslöshet medför. Man har också i alla länder, även i vårt land, varit ense om att någon arbetslöshet icke längre får tolereras i detta land. Vad det än skall kosta och hur man än skall finna lämpliga arbetsföretag, så måste en arbetslöshetskris bemästras.

Givetvis behöver icke vinterns arbetslöshet betyda att vårt land icke ett kommande år kan bemästra fenomenet. Men en viss oro, en icke obetydlig irritation har redan förnummits inom arbetarleden. Det är mycket farligt, om denna oro får växa. Den kan föda många allvarliga händelser, skapa utvecklingsbanor som alla måste rygga tillbaka för. Det har talats om företagarnas ensidiga synpunkter, om de statliga organens långsamhet, om kommunernas bristande förutseende och resurser, om statsmakternas ovetskap om verkliga läget, om mångsyssleri och envishet inom vissa statsorgan.

Orsakerna till oförmågan att bemästra årets jämförelsevis ringa arbetslöshet måste klarläggas inför riksdagen. Riksdagen måste skaffa sig visshet om att icke till hösten en ny arbetslöshet sätter in mötande samma oförmåga att skapa arbetstillfällen som nu. Riksdagen måste få veta, om det enskilda näringslivet går bet på att lösa arbetslöshetsproblemen. Riksdagen måste få veta vad statsmakterna i så fall ämna vidtaga för åtgärder. Riksdagen bör också få veta vad som kommer att göras för att effektivisera statsförvaltningen på hithörande områden.

Denna fråga är så stor, så överskuggande andra icke-militära problem att den griper tag om hela folkets själ. Det är icke en enskild riksdagsman som här frågar. Det är praktiskt taget hela folket, enkannerligen dess arbetarklass. Denna fråga måste belysas offentligen. Botemedlen måste allvarligen penetreras. De som här förklara sig urarva och tala om självläkedom veta icke vad de göra och vilka krafter de frambesvärja.

Herr talman! Jag hemställer vördsamt att kammaren måtte medgiva att jag till herr socialministern får framställa följande interpellation:

Vilka åtgärder kan man förvänta från regeringens sida till hävande av nuvarande arbetslöshet och till hindrande av att en arbetslöshet under kommande år uppstår? Har regeringen någon generalplan eller eljest några planer till frågans lösning?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spørgsmål finge framställas.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 2.25 eftermiddagen.

In fidem
G. H. Berggren.

Lördagen den 15 april.

Kammaren sammanträdde kl. 4 eftermiddagen.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare.

Med hänvisning till bilagda läkarintyg får jag hemställa om ytterligare ledighet från riksdagsarbetet till och med den 29 april 1944.

Stockholm den 12 april 1944.

Axel Löfgren.

Att riksdagsman *Axel Löfgren* på grund av sviterna efter influensa (cardiosclerosis) fr. o. m. den 1 april t. o. m. den 29 april är oförmögen att delta i riksdagsarbetet intygas.

Stockholm den 1 april 1944.

Georg Engstrand,
leg. läk.

Den begärda ledigheten beviljades.

Upplästes och lades till handlingarna följande från justitiedepartementet ankomna

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 14 april 1944.

Till justitiedepartementet hade den 13 april 1944 från länsstyrelsen i Västerbottens län inkommit fullmakt för muraren Anders Eriksson, Boteå, vilken vid ny röstsammanräkning blivit utsedd såsom ledamot av riksdagens första kammare i stället för avgången ledamot av samma kammare.

Vid granskning av fullmakten, som företogs inför chefen för justitiedepartementet samt vidare av vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, framställdes mot fullmakten icke någon anmärkning.

Protokoll över vad sålunda förekommit skulle jämte den granskade fullmakten överlämnas till första kammaren.

I ämbetet:
T. Evers.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1944/45 under sjunde huvudtiteln, avseende anslagen inom finansdepartementets verksamhetsområde; och

nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1944/45 under åttonde huvudtiteln, avseende anslagen inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet den av herr *Andersson, Gustav Emil*, och friherre *De Geer* väckta motionen, nr 320, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.

Föredrogs nedannämnda motioner:

nr 321, av herr *Velander* m. fl.,

nr 322, av herr *Roman* m. fl., samt

nr 323, av herr *Akerberg* m. fl.,

alla i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 18 juni 1937 (nr 436) angående försäljning av rusdrycker, m. m.

Motionerna hänvisades, såvitt angick den del av den kungl. propositionen, som hänvisats till statsutskottet, till detta utskott samt i övrigt till bevillningsutskottet.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet nedannämnda motioner:

nr 324, av herr *Holmström*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om krigskonjunkturskatt för år 1944, m. m.; samt

nr 325, av herr *Gustavson* m. fl., i samma ämne.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets memorial och utlåtanden:

nr 14, angående överlämnande till bevillningsutskottet av motionen nr 66 i andra kammaren av herr *Thapper* om viss ändring i lagen angående undantag i vissa fall från stadganden om uttagande av avgift vid indrivning av kommunalskylder;

nr 15, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av § 90 regeringsformen;

nr 16, i anledning av väckta motioner om beredande av möjlighet för kommuner att anslå medel till hjälp och stöd åt nödlidande människor ävensom till stipendier m. m.; och

nr 17, i anledning av väckt motion om införande i kommunallagarna av interpellationsrätt;

statsutskottets utlåtanden:

nr 72, i anledning av riksdagens år 1943 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1942—30 juni 1943;

nr 73, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1944/45 till förlagskapital för inköp av förnödenheter m. m.;

nr 74, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till avlönande av lärare vid frälsningsarméns skolhem i Sundsgården i Hilleshögs socken;

nr 75, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till restaurering av Skara domkyrka;

nr 76, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ökade medel för budgetåret 1943/44 till barmarksunderhållet på landet;

nr 77, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 78, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för S. A. S. Sörensson m. fl. från ersättningsskyldighet;

nr 79, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för E. V. Ringsäter m. fl. från ersättningsskyldighet;

nr 80, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående gäldande av vissa skador på grund av ombordläggning;

nr 81, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående gäldande av kostnad för ersättande av skadad sjökabel;

nr 82, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av visst äldre reservationsanslag;

nr 83, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1944/45 till Medicinalstyrelsen: Beredskapsorganisation;

nr 84, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående grunder för kristillägg åt statliga befattningshavare m. fl. jämte i ämnet väckt motion;

nr 85, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde; och

nr 86, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förslag för väg- och vattenbyggnadsväsendets förrådsfond m. m.;

första lagutskottets utlåtande nr 17, i anledning av väckta motioner om införande av lagstadgad rätt för barn inom äktenskap att i vissa fall erhålla styvfaders släktnamn;

andra lagutskottets utlåtande nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående förlängd giltighet av gällande indelning i ortsgrupper jämlikt lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering;

första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 6, i anledning av väckt motion om modernisering av almanackans namnlängd; och

nr 7, i anledning av väckt motion angående utredning om det erforderliga antalet läkare vid vissa sjukvårdsinrättningar m. m.; samt

första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 4, i anledning av väckt motion om inrättande av ett för allmänt och enskilt företagsliv gemensamt rationaliseringsorgan.

Herr statsrådet *Möller* avlämnade Kungl. Maj:ts skrivelse nr 245, angående muntligt meddelande till riksdagen.

Av nämnda kungl. skrivelse, som nu föredrogs, inhämtades att Kungl. Maj:t prövat lämpligt, att i den i § 56 riksdagsordningen stadgade ordning till riksdagen muntligen gjordes meddelande av sådan beskaffenhet, som i sagda paragraf avsåges, att Kungl. Maj:t förordnat, att meddelandet skulle framföras i första kammaren av ministern för utrikes ärendena och i andra kammaren av statsministern, samt att Kungl. Maj:t bestämt, att kamrarnas sammanträden i här avsedda fall skulle hållas inom lyckta dörrar.

Herr talmannen tillkännagav, att sammanträde för mottagande av det i den kungl. skrivelsen avsedda meddelandet komme att hållas onsdagen den 19 innevarande månad kl. 11 förmiddagen.

På sedermera gjord proposition beslöts att ifrågavarande kungl. skrivelse skulle läggas till handlingarna.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.11 eftermiddagen.

In fidem
G. H. Berggren.
